

arestările preventive sau și la cele deschise în baza unor hotărâri judecătorești în cursul procesului penal ca urmare a condamnării. Consideră că art.539 alin.2 Cod proc. penală, se poate referi și la aceste hotărâri judecătorești definitive date în procesul penal doar dacă ele se referă în mod explicit dacă este o eroare judiciară. Mai arată, în opinia sa, că tot o instanță penală ar trebui să stabilească caracterul posibil nelegal dat în baza unei hotărâri judecătorești definitive.

Reprezentantul legal al (...) având cuvântul, arată că se impune a se clarifica prev. art. 539 Cod proc. penală de către (...)

S-au declarat dezbaterile închise, Curtea rămânând în deliberare și pronunțare pe aspectul sesizării (...) cu prezenta chestiune de drept.

CURTEA

Având nevoie de timp pentru a delibera ;

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN NUMELE LEGII DISPUNE

Amână pronunțarea în cauză la data de 23 septembrie 2019.

Pronunțată în ședința publică de la 16 Septembrie 2019.

Președinte,
(...)

Judecător,
(...)

Grefier,
(...)

comunicare, de unitatea militară sau de administrația locului de deținere, pe actul depus, servesc ca dovadă a datei depunerii actului de către partea interesată.

Prin urmare, în raport de data depunerii apelului la Oficiul Poștal, Curtea constată că, apelul a fost exercitat în termen (fiind depus în ultima zi a termenului), excepția tardivității nefiind întemeiată, urmând a fi respinsă în consecință.

I. Constată admisibilitatea sesizării, în conformitate cu prevederile art. 519 Cod procedură civilă, motivat de faptul că:

1. de lămurirea modului de interpretare/aplicare a dispozițiilor art. 539 din Codul de procedură penală depinde soluționarea pe fond a cauzei, întrucât soluționarea fondului cauzei presupune verificarea aplicabilității dispozițiilor art. 539 Cod procedură penală și în ipoteza în care privarea nelegală de libertate a avut loc după pronunțarea unei hotărâri de condamnare precum și a aspectului referitor la existența unei hotărâri definitive penale care să constate caracterul nelegal al acestei privări de libertate, respectiv a faptului dacă în această categorie poate fi inclusă și hotărârea pronunțată în soluționarea unui recurs în casație.
2. problema de drept enunțată este nouă, deoarece, prin consultarea jurisprudenței, s-a constatat că asupra acestei probleme Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă hotărâre, astfel cum rezultă din verificările efectuate pe site-ul Înaltei Curți de Casație și Justiție.
3. problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, consultate astăzi, 23.09.2019.

II. Expunerea succintă a procesului.

1. Prin cererea înregistrată pe rolul Secției I Civilă și de Contencios Administrativ a Tribunalului Neamț la data de 15.05.2018 sub nr. (...) reclamanta (...) a solicitat obligarea pârâtului (...), să îi plătească suma de 100.000 euro cu titlu de daune morale și suma de 10.000 euro cu titlu de daune materiale, cu cheltuieli de judecată.

În motivare reclamanta a arătat că prin sentința penală nr. 47 din data de 04.07.2016, pronunțată de Judecătoria Târgu Neamț în dosarul nr. (...), a fost condamnată la pedeapsa de 3 ani închisoare. În baza art. 91-92 din Codul penal s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere iar în baza art. 65 alin. 1 din Codul penal s-a dispus interzicerea drepturilor prevăzute de art. 66 alin. 1 lit. a), b) și g) din Codul penal.

Întrucât nu îi erau aplicabile dispozițiile art. 65 alin. 1 din Codul penal, reprezentanții Ministerului Public au formulat un apel în favoarea sa împotriva sentinței penale de mai sus. Din eroare însă, Curtea de Apel Bacău a considerat că apelul a fost declarat în defavoarea sa și prin decizia penală nr. 296 din data de 09.03.2017 l-a admis și a dispus înlăturarea dispoziției privind suspendarea executării pedepsei închisorii de 3 ani sub supraveghere.

În consecință, a fost încarcerată începând cu data de 09.03.2017 până la data de 21.11.2017 când, prin decizia penală nr. 459/RC din data de 21.11.2018, Înalta Curte de Casație și Justiție i-a admis recursul în casație, a anulat formele de executare a pedepsei și a trimis cauza pentru rejudecarea apelului.

Ulterior, prin decizia penală nr. 233 din data de 21.02.2018 pronunțată de Curtea de Apel Bacău în rejudecare, a fost admis apelul declarat de (...) – iar sentința penală nr. 47 din data de 04.07.2016 a fost desființată în parte numai în privința momentului de la care se execută pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi.

Din cauza încarcerării sale pe timp de 8 luni afacerea pe care o avea a fost închisă, contractul său de muncă a încetat prin acordul părților iar pe plan psihic a suferit un șoc de pe urma căruia încă nu și-a revenit. În arest a avut condiții grele iar tratamentul pe care a trebuit să îl îndure a fost de neimaginat, suferința sa fiind cu atât mai mare cu cât știa că apelul fusese declarat în favoarea ei.

În drept reclamanta a invocat prevederile art. 539 din noul Cod de procedură penală.

Cererea de chemare în judecată este scutită de plata taxei judiciare de timbru conform art. 29 alin. 1 lit. d) din O.U.G. nr. 80/2013 iar în dovedire reclamanta a depus înscrisuri și a solicitat încuviințarea probei testimoniale.

Pârâtul (...), a fost reprezentat în cauză de (...) care, prin întâmpinarea depusă (f. 42-49) a invocat excepțiile privind inadmisibilitatea și prematuritatea acțiunii deoarece reclamanta nu deține o hotărâre judecătorească definitivă prin care să se constate eroarea judiciară, așa cum prevede art. 539 din noul Cod de procedură penală.

Pe fondul cauzei a solicitat respingerea ca nefondată a acțiunii deoarece reclamanta nu a solicitat și nici nu a dovedit, conform art. 539 și art. 541 alin. 2 din noul Cod de procedură penală, caracterul nelegal al lipsirii sale de libertate.

A mai invocat faptul că sumele solicitate cu titlu de prejudiciu moral și material sunt nefondate, cu atât mai mult cu cât reclamanta nu poate pretinde că ar fi suferit un prejudiciu moral pentru că nu a dovedit că i s-ar fi încălcat drepturile prevăzute de Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate.

La data de 16.10.2018 a formulat în cauză cerere de intervenție în favoarea pârâtului intervenientul (...) (f. 63-64). Întrucât nu a fost motivată în termenul acordat de instanță, prin încheierea din data de 12.11.2018 cererea de intervenție a fost anulată pentru lipsa elementelor esențiale prevăzute de lege.

2. Prin Sentința civilă nr. 30/21.01.2019 pronunțată de Tribunalul Neamț - Secția I civilă și de contencios administrativ pronunțată în dosar nr. (...) s-a respins ca nefondată excepția inadmisibilității acțiunii, s-a respins ca nefondată excepția prematurității acțiunii și s-a respins ca nefondată acțiunea în pretenții civile formulată de reclamantă împotriva pârâtului.

În motivare prima instanță a reținut următoarele:

„Reclamanta și-a întemeiat acțiunea pe dispozițiile art. 539 din noul Cod de procedură penală intitulat „Dreptul la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate” în conformitate cu care „(1) Are dreptul la repararea pagubei și persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată nelegal de libertate. (2) Privarea nelegală de libertate trebuie să fie stabilită, după caz, prin ordonanță a procurorului, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei.” Potrivit art. 541 alin. 2 din noul Cod de procedură „Acțiunea poate fi introdusă în termen de 6 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii instanței de judecată, precum și a ordonanței sau încheierilor organelor judiciare, prin care s-a constatat eroarea judiciară, respectiv privarea nelegală de libertate.”

În privința excepției inadmisibilității acțiunii, instanța constată că acesta nu este fondată pentru că cerința privind existența unei hotărâri judecătorești de constatare a privării nelegale de libertate este una din cerințele de fond ale exercitării acțiunii întemeiate pe dispozițiile art. 539 din noul Cod de procedură penală și nu o condiție prealabilă. Nici excepția prematurității acțiunii nu este fondată pentru că reclamanta invocă faptul că privarea nelegală de libertate reiese din decizia penală nr. 459/RC din data de 21.11.2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție prin care s-a dispus casarea în parte a deciziei penale nr. 296 din data de 09.03.2017, pronunțată de Curtea de Apel Bacău, în privința înlăturării dispoziției privind suspendarea executării pedepsei închisorii sub supraveghere.

Pe fondul cauzei, din prevederile art. 60 din noul Cod penal intitulat „Regimul închisorii”, instanța reține că „Închisoarea constă în privarea de libertate pe durată determinată, cuprinsă între 15 zile și 30 de ani, și se execută potrivit legii privind executarea pedepselor”, iar din cele ale art. 91 din noul Cod penal, intitulat „Condițiile suspendării executării pedepsei sub supraveghere”, se reține că „(1) Instanța poate dispune suspendarea executării pedepsei sub supraveghere dacă sunt întrunite următoarele condiții: a) pedeapsa aplicată, inclusiv în caz de concurs de infracțiuni, este închisoarea de cel mult 3 ani; ...”

Reiese că pedeapsa închisorii penale este prin însăși natura sa una privativă de libertate și că suspendarea executării pedepsei sub supraveghere reprezintă o modalitate de

executare pe care instanța de judecată o poate dispune în funcție de circumstanțele personale ale condamnatului.

În acest context decizia penală nr. 459/RC din data de 21.11.2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, nu îndeplinește cerințele art. 539 din noul Cod de procedură penală, mai sus citate, întrucât din hotărâre nu reiese că încarcerarea reclamantei în perioada 09.03.2017-21.11.2017 ar fi constituit o privare nelegală de libertate. Prin hotărâre s-a constatat, într-adevăr, că apelul declarat de reprezentanții Ministerului Public a fost în mod greșit interpretat ca fiind formulat în defavoarea reclamantei, motiv pentru care decizia penală nr. 296 din data de 09.03.2017 a fost casată numai în privința înlăturării dispoziției privind suspendarea executării pedepsei închisorii sub supraveghere. În urma rejudecării apelului însă, prin decizia penală nr. 233 din data de 21.02.2018 Curtea de Apel Bacău a menținut condamnarea reclamantei la pedeapsa închisorii pentru aceeași durată și în aceeași modalitate de executare, ceea ce înseamnă că reclamanta nu a fost lipsită de libertate în mod nelegal.

Ca dovadă, perioada în care reclamanta a fost încarcerată a fost dedusă din pedeapsă.

Chiar dacă agravarea situației reclamantei într-un apel formulat în favoarea ei este o greșeală de judecată, dispozițiile art. 539 din noul Cod de procedură penală se referă la lipsirea de libertate a unei persoane nevinovate, nu a uneia care a fost condamnată definitiv la pedeapsa închisorii.

În temeiul acestui text de lege nici persoanele care au fost achitate în mod definitiv de o acuzație penală nu pot pretinde că ar fi fost private nelegal de libertate pe perioada arestului preventiv, dacă această măsură preventivă a fost luată cu respectarea dispozițiilor legale.

Pe baza acestor considerente instanța apreciază că reclamanta nu a suferit vreun prejudiciu moral pentru că statutul său de persoană condamnată penal pentru săvârșirea unor infracțiuni de corupție a rămas neschimbat. Desigur, executarea pedepsei închisorii sub supraveghere este mult mai de dorit decât încarcerarea efectivă, însă, în același timp, nu trebuie pierdut din vedere că modalitatea de executare a pedepsei închisorii este o chestiune de apreciere, nu un drept al reclamantei care, în speță, să fi fost încălcat.

Nici prejudiciul material nu a fost dovedit pentru că din relațiile de la Oficiul Registrului Comerțului și din depozițiile martorilor audiați nu reiese legătura directă dintre declinul financiar al (...) și, respectiv, (...) , și încarcerarea reclamantei.

Astfel, prima firmă (f. 86-89) figurează ca având asociat unic pe numitul (...) , iar în anii 2015 și 2017 (singurii pentru care se prezintă înregistrări) nu a avut niciun angajat, deși reclamanta pretinde că a fost salariată acesteia. La dosar s-a depus acordul de încetare a raporturilor de muncă între (...) și reclamantă începând cu data de 31.05.2017 (f. 31), însă acest înscris nu prezintă un număr de înregistrare și nici nu este semnat de reprezentantul firmei.

De asemenea, în privința (...) , din înscrisurile de la fila 28-29 ale dosarului reiese că avea ca asociați pe reclamantă și pe numitul (...) și că și-a restrâns activitatea în noiembrie-decembrie 2017, astfel că nu se poate deduce o legătură de cauzalitate între situația firmei și încarcerarea reclamantei.

Pentru considerentele ce preced, constatându-se că nu sunt întrunite cerințele art. 539 din noul Cod de procedură penală în sensul că nu a existat o privare a reclamantei de libertate pe nedrept și că aceasta nu a dovedit existența vreunui prejudiciu moral sau material, instanța va respinge ca nefondată acțiunea în pretenții cu judecarea căreia a fost investită.”

3. Împotriva acestei hotărâri a declarat apel (...) prin care a solicitat admiterea acestuia, schimbarea sentinței de fond în sensul admiterii acțiunii.

În motivare a indicat faptul că, din lecturarea motivelor care au stat la baza respingerii cererii se desprinde ideea că privarea sa de libertate ar fi fost corectă și nu nelegală, or așa cum a arătat și la instanța de fond, prin decizia pronunțată, Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat asupra legalității deciziei Curții de Apel Bacău și a arătat în motivare „având în vedere că în apel s-a schimbat modalitatea de individualizare a executării pedepsei din suspendare sub supraveghere în privare de libertate și s-a stabilit un regim sancționator mai sever în defavoarea inculpaților, instanța de recurs în casație poate evalua în contextul cazului

de casare prevăzut de art. 438 alin. 1 pct. 12 Cod procedură penală, incidența principiilor ce au influență asupra tratamentului sancționator (cum este *non reformatio in pejus*) cu repercusiuni asupra pedepsei sau modalității de executare. Nesocotirea acestui principiu care a condus la aplicarea unui tratament sancționator mai sever se subsumează conceptului de pedeapsă nelegală”.

Apelanta a mai indicat faptul că, este greu de înțeles aprecierea făcută de instanța de fond că un drept câștigat (pedeapsa sub supraveghere) este pentru instanța de apel care a greșit, doar o chestiune de apreciere și că mergând pe acest raționament legea poate fi încălcată întrucât oricum are statut de condamnat și nu contează dacă stă 8 luni în închisoare pentru că oricum trebuia să execute o pedeapsă. Dacă nu ar fi intervenit decizia Înaltei Curți, cu punerea de îndată în aplicare, dacă nu s-ar fi constatat nelegalitatea deciziei poate apelanta era și acum în închisoare întrucât așa cum arată instanța de fond privarea de libertate este o chestiune de apreciere.

Apelanta a mai indicat faptul că, art. 539 Cod procedură penală se referă la privarea nelegală de libertate și nu la vinovăție. S-a stabilit că privarea de libertate a fost nelegală motiv pentru care nu înțelege cum este posibilă o astfel de motivare cu nesocotirea legii.

În drept, au fost invocate prevederile art. 466 și urm. Cod procedură civilă.

III. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea problemei de drept:

1. Reclamantul nu și-a exprimat punctul de vedere cu privire la problema de drept pusă în discuție de către instanță.

2. Intimata (...) prin mandatar (...) a considerat că hotărârile judecătorești definitive ale instanțelor penale în cuprinsul cărora nu este constatat explicit caracterul nelegal al privării de libertate, nu se încadrează în categoria actelor enumerate la art. 539 alin. 3 din Legea 135/2010, prin hotărârea pronunțată în cauză în soluționare unei recurs în casație nefiind constatat în mod explicit acest fapt, instanța de judecată civilă fiind pusă a constata ea acest caracter deși nu îi revine această competență. Chiar dacă agravarea situației reclamantei într-un apel formulat în favoarea sa este o greșală de judecată, dispozițiile art. 539 NCPP se referă la lipsirea de libertate a unei persoane nevinovate, nu a uneia care a fost condamnată definitiv.

Privarea de libertate s-a efectuat în baza unei hotărâri judecătorești definitive. Chiar dacă aceasta a fost casată în parte în ceea ce privește înlăturarea dispoziției privind suspendarea sau supravegherea executării pedepsei principale rezultantă de 3 ani închisoare, aceasta nu se încadrează în categoria unei pedepse nelegale de libertate.

În concluzie, a indicat că o hotărâre definitivă a unei instanțe penale nu reprezintă prin ea însăși temei al stabilirii caracterului nelegal al privării de libertate, atât timp cât nu se constată explicit în cuprinsul acesteia acest aspect, urmând ca tot o instanță penală să constate acest aspect, eventual, pe calea unei contestații la executare, potrivit disp. Legii 135/2010.

3. Parchetul de la lângă Curtea de Apel Bacău a opinat în sensul admisibilității sesizării și necesității acesteia.

IV. Punctul de vedere motivat al completului de judecată:

Curtea de apel din oficiu a solicitat sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

- dacă art.539 Cod procedură penală se referă doar la măsurile preventive privative de libertate sau și la caracterul nelegal al arestării unei persoane ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de condamnare,

- iar în caz afirmativ, dacă în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art.539 al.2 Cod procedură penală, caracterul nelegal al arestării unei persoane ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de condamnare trebuie să fie constatat explicit prin hotărâre definitivă a instanței de judecată investită cu judecata cauzei penale și dacă prin sintagma *hotărâre*

definitivă a instanței de judecată investită cu judecata cauzei se include și hotărârea pronunțată în soluționarea unui recurs în casație.

Prevederile art. 539 Cod procedură penală stipulează următoarele:

Dreptul la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate

(1) *Are dreptul la repararea pagubei și persoana care, în cursul procesului penal, a fost privată nelegal de libertate.*

(2) *Privarea nelegală de libertate trebuie să fie stabilită, după caz, prin ordonanță a procurorului, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei.*

Cu privire la acest articol Înalta Curte de Casație și Justiție s-a pronunțat prin Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 15/2017, prin care s-a admis recursul în interesul legii și, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, s-a stabilit că trebuie să fie constatat explicit prin actele jurisdicționale prevăzute în cuprinsul acestuia caracterul nelegal al măsurilor preventive privative de libertate.

De asemenea, s-a stabilit că hotărârea judecătorească de achitare, prin ea însăși, nu poate constitui temei al stabilirii caracterului nelegal al măsurii privative de libertate.

De asemenea, prin Decizia nr. 11/17.04.2019 pronunțată în dosar nr. 525/1/2019 de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completele pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-a stabilit că, *în aplicarea art. 539 alin. (2) din Codul de procedură penală, caracterul legal sau nelegal al privării de libertate în cursul procesului penal a inculpatului achitat prin hotărâre definitivă nu se poate stabili pe calea contestației la executare întemeiată pe prevederile art. 598 alin. (1) lit. d) sau art. 598 alin. (1) lit. c) teza I din Codul de procedură penală.*

Asupra admisibilității sesizării, se reține că potrivit practicii completurilor pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă, condițiile de admisibilitate ce se cer a fi întrunite sunt următoarele:

1. existența unei cauze în curs de judecată, în ultimă instanță;
2. cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
3. o chestiune de drept cu caracter de noutate și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare;
4. ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată.

Cu privire la primele două condiții, Curtea constată că sunt îndeplinite întrucât cauza se află pe rolul Curții de Apel Bacău ca instanță competentă să judece în apel cauza în ultimă instanță. Astfel, conform art. XVIII din Legea 2/2013 *În procesele pornite începând cu data intrării în vigoare a prezentei legi și până la data de 31 decembrie 2015** nu sunt supuse recursului hotărârile pronunțate în cererile prevăzute la art. 94 pct. 1 lit. a) - i) din Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, în cele privind navigația civilă și activitatea în porturi, conflictele de muncă și de asigurări sociale, în materie de expropriere, în cererile privind repararea prejudiciilor cauzate prin erori judiciare, precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv***). De asemenea, în aceste procese nu sunt supuse recursului hotărârile date de instanțele de apel în cazurile în care legea prevede că hotărârile de primă instanță sunt supuse numai apelului.*

Termenul prevăzut la art. XVIII alin. (1) a fost prorogat succesiv prin articolul unic alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2015 și prin art. I alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2016 până la data de 1 ianuarie 2019.

**) 1. Conform articolului unic alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2015, dispozițiile art. XVIII alin. (2) se aplică și proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2016 și până la data de 31 decembrie 2016 inclusiv.

2. Conform art. I alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2016, dispozițiile art. XVIII alin. (2) se aplică și proceselor pornite începând cu data de 1 ianuarie 2017 și până la data de 31 decembrie 2018 inclusiv.

***) Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 369/2017, a constatat că sintagma "precum și în alte cereri evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv" cuprinsă în art. XVIII alin. (2) din Legea nr. 2/2013 este neconstituțională.

Se reține faptul că, prevederile art. 539 sunt cuprinse în Capitolul VI al Codului de procedură penală intitulat „Procedura reparării pagubei materiale sau a daunei morale în caz de eroare judiciară sau în caz de privare nelegală de libertate ori în alte cazuri”.

Și cu privire la cea de-a patra condiție Curtea apreciază că nu există o cauză de inadmisibilitate a sesizării, întrucât soluționarea fondului cauzei presupune verificarea aplicabilității dispozițiilor art. 539 Cod procedură penală și în ipoteza în care privarea nelegală de libertate a avut loc după pronunțarea unei hotărâri de condamnare precum și a aspectului referitor la existența unei hotărâri definitive penale care să constate caracterul nelegal al acestei privări de libertate, respectiv a faptului dacă în această categorie poate fi inclusă și hotărârea pronunțată în soluționarea unui recurs în casație.

În ce privește caracterul de noutate, Curtea apreciază că această condiție este îndeplinită, completul Curții de Apel Bacău fiind investit pentru prima oară cu o cauză în care se pune în discuție această chestiune de drept, instanța supremă nefiind investită până la această dată cu un recurs în interesul legii sau în baza art. 520 C.Pr.Civ. De asemenea, nu se poate concluziona că există o practică deja constantă, care ar fi diluat caracterul de noutate, nefiind identificate alte soluții pronunțate de instanțe.

Asupra necesității sesizării, instanța apreciază necesară sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea chestiunii de drept de mai sus, pentru cele ce succed:

Prin hotărâre nedefinitivă a instanței penale s-a dispus condamnarea reclamantei la pedeapsa de 3 ani închisoare. În baza art. 91-92 din Codul penal s-a dispus suspendarea executării pedepsei sub supraveghere iar în baza art. 65 alin. 1 din Codul penal s-a dispus interzicerea drepturilor prevăzute de art. 66 alin. 1 lit. a), b) și g) din Codul penal.

Întrucât nu îi erau aplicabile dispozițiile art. 65 alin. 1 din Codul penal (arătând că în cazul în care pedeapsa principală este suspendată, pedepsele accesorii nu se execută), reprezentanții Ministerului Public au formulat apel în favoarea reclamantei iar prin decizia definitivă a Curtea de Apel Bacău s-a dispus înlăturarea dispoziției privind suspendarea executării pedepsei închisorii de 3 ani sub supraveghere, reclamanta fiind astfel încarcerată începând cu data de 09.03.2017 până la data de 21.11.2017 când, prin decizia penală nr. 459/RC din data de 21.11.2018, Înalta Curte de Casație și Justiție i-a admis recursul în casație, a anulat formele de executare a pedepsei și a trimis cauza pentru rejudecarea apelului.

În motivarea deciziei pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursului în casație s-a indicat faptul că, „având în vedere că în apel s-a schimbat modalitatea de individualizare a executării pedepsei din suspendare sub supraveghere în privare de libertate și s-a stabilit un regim sancționator mai sever în defavoarea inculpaților, instanța de recurs în casație poate evalua în contextul cazului de casare prevăzut de art. 438 alin. 1 pct. 12 Cod procedură penală, incidența principiilor ce au influență asupra tratamentului sancționator (cum este *non reformatio in pejus*) cu repercusiuni asupra pedepsei sau modalității de executare. Nesocotirea acestui principiu care a condus la aplicarea unui tratament sancționator mai sever se subsumează conceptului de pedeapsă nelegală”.

De asemenea s-a mai reținut faptul că, „Conceptul de pedeapsă în alte limite decât cele prevăzute de lege include modalitatea de individualizare a executării pedepsei atunci când, de exemplu s-a stabilit suspendarea sub supraveghere a unei pedepse mai mare de 3 ani (cu încălcarea art. 91 lit. a Cod penal) sau suspendarea sub supraveghere a unei pedepse cu amenda (cu încălcarea prevederilor art. 91 alin. 3 lit. a cod penal). Conceptul de pedeapsă în alte limite decât cele prevăzute de lege poartă să includă și situația în care sunt încălcate condițiile în care se poate accede la o anumită modalitate de individualizare (ce de exemplu în

cazul de față cu încălcarea art. 418 alin. 2 Cpp). În mod similar, pedeapsa depășește limitele prevăzute de lege atunci când aceste limite sunt determinate de un anumit cadru procesual, de exemplu, limitele de pedeapsă stabilite ca urmare a incidenței procedurii recunoașterii învinuirii, conform art. 396 alin. 10 Cod procedură penală sau, ca în cauza de față, limitele individualizării stabilite de instanța de fond, conform art. 418 alin. 2 Cod procedură penală.”

Ulterior, prin decizia penală nr. 233 din data de 21.02.2018 pronunțată de Curtea de Apel Bacău în rejudecare, a fost admis apelul declarat de (...) – iar sentința penală nr. 47 din data de 04.07.2016 a fost desființată în parte doar cu privire la (...), numai în ceea ce privește momentul de la care se execută pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi, s-a reținut cauza spre judecare cu privire la acest aspect și, în fond a constatat că pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi prevăzută de art. 65 alin.1 din Codul penal, raportat la art. 66 lit. a și b din Codul penal, pentru inculpatul (...) și respectiv de art.65 alin.1 din Codul penal, raportat la art. 66 lit. a și b din Codul penal nu este executorie cât timp pedeapsa principală a închisorii este suspendată sub supraveghere conform art. 91 – 94 Cod penal. A constatat că inculpatul (...) a executat din pedeapsa principală a închisorii aplicată în această cauză perioada de la 10.03.2017 și până la 21.11.2017 inclusiv. A constată că inculpata (...) a executat din pedeapsa principală a închisorii aplicată în această cauză perioada de la 09.03.2017 și până la 21.11.2017 inclusiv.

Instanța de apel apreciază necesară lămurirea chestiunii de drept având în vedere că decizia nr.15/2017 pronunțată de completul competent să judece recursul în interesul legii se referă la caracterul nelegal al măsurilor **preventive** privative de libertate, în cauză invocându-se privarea nelegală de libertate intervenită după ce respectiva persoană a fost condamnată, privare de libertate ce s-a produs ca urmare a încălcării principiului *non reformatio in peius*, apreciindu-se de către instanța penală asupra modalității de executare a pedepsei principale în contextul în care acest nu era supus devoluțiunii.

Problema de drept prezintă dificultate întrucât, prevederile art. 539 Cod procedură penală alin. 1 prevăd faptul că, are dreptul la repararea pagubei și persoana care, **în cursul procesului penal**, a fost privată nelegal de libertate, fiind necesar a se stabili dacă caracterul nelegal al arestării unei persoane ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de condamnare se include în sfera de aplicare a acestui articol.

Astfel, deciziile pronunțate până în prezent de Înalta Curte de Casație și Justiție s-au referit la caracterul nelegal al măsurilor preventive, sintagma „cursul procesului penal” fiind examinată din perspectiva fazei de urmărire și a fazei de judecată finalizată prin hotărâre definitivă de achitare sau de condamnare, fiind analizat dreptul la reparații pentru prejudicii derivate din privarea nelegală de libertate care a avut loc până la momentul pronunțării hotărârii definitive de achitare sau de condamnare.

Noutatea prezentei probleme de drept constă în invocarea unei privări de libertate ulterior pronunțării unei hotărâri penale definitive, fiind posibilă atât interpretarea conform căreia după pronunțarea hotărârii definitive, situația nu se mai include în „cursul procesului penal” întrucât acesta a fost finalizat precum și interpretarea contrară în sensul includerii și fazei executării în cursul procesului penal.

În doctrina de specialitate, procesul penal este împărțit în mai multe faze respectiv urmărirea penală, camera preliminară, judecata și punerea în executare a hotărârilor penale, fiind important de stabilit dacă sintagma „cursul procesului penal” se interpretează în această modalitate sau se impune o abordare restrictivă a noțiunii.

De asemenea, față de Decizia nr. 15/2017 prin care s-a stabilit că se impune constatarea caracterului nelegal al măsurilor preventive privative de libertate în mod explicit prin actele jurisdicționale prevăzute în cuprinsul acestuia, respectiv ordonanță a procurorului, prin încheierea definitivă a judecătorului de drepturi și libertăți sau a judecătorului de cameră preliminară, precum și prin încheierea definitivă sau hotărârea definitivă a instanței de judecată investită cu judecarea cauzei, se impune a se stabili dacă și hotărârea pronunțată în recurs în casație se include în această enumerare putând fi inclusă în sintagma *hotărâre definitivă* a instanței de judecată investită cu judecata cauzei.

Această problemă prezintă caracter de dificultate având în vedere faptul că, recursul în casație urmărește să supună Înaltei Curți de Casație și Justiție judecarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile (art. 433 Cod procedură penală), fiind examinate exclusiv aspecte care țin de legalitatea sentinței atacate, putând însă exista ipoteza în care nelegalitatea hotărârii recurate (cum este cazul în speță) analizată prin prisma punctului 12 al art. 438 (*s-au aplicat pedepse în alte limite decât cele prevăzute de lege*) să conducă inclusiv la reținerea caracterului nelegal al privării de libertate, situațiile cuprinse de norma menționată fiind redată și de către ICCJ în cadrul paragrafului citat mai sus.

Pe de altă parte, analiza eventualului caracter nelegal al arestării unei persoane ulterior rămânării definitive a hotărârii definitive a hotărârii judecătorești de condamnare (în faza de executare a pedepsei) se poate realiza pe calea contestației la executare reglementată de dispozițiile art. 597 - 599 Cod procedură penală, în cuprinsul Deciziei 15/2017 fiind subliniat faptul că, art. 598 alin. 1 lit. c teza a doua din Codul de procedură penală respectiv „când se ivește (...) vreo împiedicare la executare” este foarte cuprinzător, permițând analiza inclusiv a eventualului caracter nelegal al detenției.

Opinia completului

Cu privire la prima întrebare, având în vedere că hotărârea definitivă în baza căreia se pretinde caracterul nelegal al arestării a fost care a fost însă casată în calea extraordinară de atac a recursului în casație fiind trimisă cauza spre rejudecarea apelului, prezentul complet apreciază că, prevederile art. 539 alin. 1 Cod procedură penală se referă și la caracterul nelegal al arestării unei persoane ulterior rămânării definitive a hotărârii judecătorești de condamnare, perioada de privare de libertate invocată de către reclamantă producându-se tot în cursul procesului penal, acesta finalizându-se prin pronunțarea celei de-a doua hotărâri din apel. Acceptarea acestei teze, implică, un răspuns afirmativ și la cea de-a doua întrebare întrucât numai prin admiterea recursului în casație s-a pierdut caracterul definitiv al hotărârii penale și s-a rejudecat apelul, ceea ce a determinat ca perioada de detenție cuprinsă între cele două hotărâri din apel (definitive) să se situeze în sfera fazei judecătorești. Un răspuns negativ la cea de-a doua întrebare, face ca perioada în care reclamanta a fost privată de libertate să se situeze în faza executării hotărârii instanței penale, instanța de apel apreciind că și în această ipoteză suntem în „cursul procesului penal” trimiterea legislativă fiind efectuată la toate cele 4 faze ale procesului penal.

Cu privire la cea de - a doua întrebare, opinia completului este în sensul că, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 539 al. 2 Cod procedură penală, caracterul nelegal al arestării unei persoane ulterior rămânării definitive a hotărârii, judecătorești de condamnare trebuie să fie constatat explicit prin hotărâre definitivă a instanței de judecată investită cu judecata cauzei penale iar prin sintagma *hotărâre definitivă* a instanței de judecată investită cu judecata cauzei se include și hotărârea pronunțată în soluționarea unui recurs în casație.

În susținerea acestei opinii se are în vedere faptul că, prin intermediul unui recurs în casație, chiar dacă se verifică în principiu aspecte de nelegalitate a sentinței atacate, se poate inclusiv constata caracterul nelegal al privării de libertate în ipoteze precum cea din cauză în care reclamantul a fost privat de libertate ca urmare a aplicării pedepsei în alte limite decât cele prevăzute de lege.

Completul mai are în vedere faptul că, nu în toate cazurile este competentă instanța penală de executare a statua asupra caracterului nelegal al detenției, numai pe calea unei recurs în casație putându-se constata aplicarea pedepsei în alte limite prevăzute de lege și pe cale de consecință caracterul nelegal al privării de libertate, excluderea acestui tip de hotărâre închizând dreptul la repararea pagubei în cazuri precum cel din speță.

Se mai reține faptul că, deși limitele analizei în cadrul Deciziei nr. 17/2015 sunt diferite (referindu-se la măsuri preventive privative de libertate) considerentele acestei dezlegări de drept se aplică *mutatis mutandis* și în acest caz. Astfel, în cuprinsul paragrafului 33 *Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii reține că sintagma "instanța de judecată investită cu judecarea cauzei" se referă doar la*

instanța penală investită cu judecarea cauzei în primă instanță sau apel ori, eventual, cu o cale extraordinară de atac, nefiind efectuate distincții cu privire la căile extraordinare de atac (contestația în anulare, recursul în casație, revizuirea, redeschiderea procesului în cazul judecării fără condamnat).

Față de cele de mai sus va dispune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru dezlegarea chestiunilor de drept menționate și în baza art. 520 alin. 2 Cod procedură civilă va dispune suspendarea apelului.

**PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII
DISPUNE**

Respinge excepția tardivității apelului incident ca nefondată.

Constată admisibilă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept:

- dacă art. 539 Cod procedură penală se referă doar la măsurile preventive privative de libertate sau și la caracterul nelegal al arestării unei persoane ulterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de condamnare,

- iar în caz afirmativ, dacă în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art.539 al.2 Cod procedură penală, caracterul nelegal al arestării unei persoane ulterior rămânerii definitive a hotărârii, judecătorești de condamnare trebuie să fie constatat explicit prin hotărâre definitivă a instanței de judecată investită cu judecata cauzei penale și dacă prin sintagma hotărâre definitivă a instanței de judecată investită cu judecata cauzei se include și hotărârea pronunțată în soluționarea unui recurs în casație.

Dispune suspendarea judecății conform prevederilor art. 520 alin. 2 Cod procedură civilă.

Fără cale de atac.

Pronunțată conform prevederilor art. 396 alin. 2 Cod procedură civilă, azi, 23.09.2019.

Președinte,
(...)

Judecător,
(...)

Pt.Grefier aflat în C.M.,
(...)
Grefier șef secție,

Red./tehnored. (...) . 07.10.2019